

I priores libri responderunt titulis suis: & lectorem huc usque cum attentione perduxerunt: eadem nunc circa oppugnationes urbium defensionescq; strategemata: nec morabor ulla prælocutione: prius traditurus quæ oppugnâdis urbibus usui sunt: tum quæ obsessos instruere possint. Depositis autem operibus & machinamentis: quoque expleta iam pridem inuentione nullam uideo ultra artium materiam has circa expugnationes species

strategematis fecimus.

De repentino impetu.

De fallendis iis qui obsidebuntur.

De eliciendis ad prodicionem.

Per quæ hostes ad inopiam redigâtur.

Quemadmodum persuadeatur obsidionē permanfurâ.

De destructione præsidiorum hostium.

De fluminum deriuatione & uitiatione aquarum.

De iniiciendo obsessis pauore.

De irruptione ex diuersa parte quæ expectamus.

De insidiis per quas eliciantur obsessi.

De simulatione regressus.

De excitanda cura suorum.

De emittendo & recipiendo nuntios.

De introducendis auxiliis & cōmeatibus.

Quemadmodum efficiat ut abundare uideantur quæ deerunt.

Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur.

De eruptionibus.

De constantia obsessorum.

Cap. i.

Cap. ii.

Cap. iii.

Cap. iiii.

Cap. v.

Cap. vi.

Cap. vii.

Cap. viii.

Cap. ix.

Cap. x.

Cap. xi.

Cap. xii.

Cap. xiii.

Cap. xiiii.

Cap. xv.

Cap. xvi.

Cap. xvii.

Cap. xviii.

De repentino impetu.

Cap. i.

Vintius consul uictis acie equis & uolsis cū Antium oppidū expugnare statuisset ad cōcionem uocato exercitu exposuit quod id necessarium & facile esset si non differretur aggredi: eoq; impetu quem exhortatio concitauerat aggressus est urbem.

Marcus Cato animaduertit in Hispania potiri se quodā oppido posse si inopinantes inuaderet. Quadridui itaq; iter biduo per confragosa & deserta emen us nihil tale metuentes oppressit hostes uictoribus deinde suis causa in tam facilis uentus requirentibus dixit tum illos uictoriam adeptos cum quadridui iter biduo arripuerunt.

De fallendis iis

Omnia
sua ta
rurum
demg
danis

ob hoc nihil ab eo

tum direxit impetu

cederet & oppidu

Caius duillius con

stuit securis Carth

bitio admota class

Hannibal i Italia m

toru ex longo belli

Arcades messenio

indine hostiliu: eo

tracti eog: q; exp

fflorem loci cum

Simon dux Athen

nohis teplum Dian

redire: fustisq; oppi

ibus cepit urbem

Alcibiades dux Ar

nam oblidere: pet

fferuit in theatro

umq; consilii spec

ra in custodia: ur

Epaminudas the

no hostium secri

qua simulatione

aperuerunt.

Anitippus Laced

teboradu mineru

la refertis honost

riem inobseruari

Antiochus in C

timeta egressa i

tanq; frumetu re

castellu intrauer

Thebani cu po

De fallendis iis qui obsessi sunt. Cap. ii.

Domitius Calvinus cum obsideret lucā oppidum ligur non situ tantum & operibus:uerū etiam oppugnatōꝝ præstantia tutum circūiri muros frequenter omnibus copiis iſtituit: eaſ demq; reducere ad caſtra. Qua cōſuetudine inductis ita oppidanis ut crederent exercitationis id gratia facere Romanū: & ob hoc nihil ab eo conatu cauētibus: morem illum obambulandi in ſubitum direxit impetum: occupatiſq; mœnibus expreſſit illud quod ſeipſos dederent & oppidum.

Caius duillius conſul: ſubinde exercendo milites remigeſq; conſecutus eſt: ut ſecuris Carthaginēſibus uſq; in id tempus innoxie conſuetudinis: ſubito admota claſſe mugꝝ occuparet.

Hānibal i Italia multas urbes cepit cum Romanorū habitu quorſdam ſuorū ex longo belli uſu latine quoq; loquentes præmitteret.

Arcades meſſeniōꝝ caſtellū obſidētes: factis quibuſdam armis ad ſimilitudinē hoſtiliū: eo tempore quo ſucceſſura alia ꝑſidia hiſ explorauerūt: Inſtructi eorꝝ q̄ expectabant ornatu: admiſſiq; ꝑ hunc errorē ut ſocii poſſeſſionem loci cum ſtrage hoſtiū adepti ſunt.

Simon dux Atheniēſium: in Caria iſſidiatus cuidam ciuitati religioſum incolis tēplum Dianæ: locūq; qui extra muros erat noctu improuiſus incendit: effuſiſq; oppidanis ad opem aduerſus ignes ferēdam uacuam deſenſoribus cepit urbem.

Alcibiades dux Athenienſium: cū ciuitatem Agrigentinoꝝ egregie munitam obſideret: petito ab eiſ cōſilio diu tanq̄ de rebus ad cōe ꝑtinētibus diſſeruit in theatro: ubi ex more græcoꝝ locus conſultationi præbebat: dumq; conſilii ſpecie tenet multitudinem Atheniēſes quos ad id ꝑparaauerat in cuſtoditā urbem ceperunt.

Epaminūdas thebanus: in arcadia die feſto effuſe extra mœnia uagantibus hoſtium ſœminis plæroſq; ex militibus ſuis muliebri ornatu imiſcuit: qua ſimulatione illi itra portas ſub nocte recepti ceperūt oppidum: & ſuis aperuerunt.

Ariſtippus Lacedæmonius feſto die tegeatōꝝ quo omnis multitudo ad celebrādū mineruæ ſacrū urbe egreſſa erat: iumēta ſaccis frumētariis palea reſertis honuſta tegeā miſit: agentibus ea militibus q̄ negotiatoꝝ ſpeciem inoſeruati portas aperuerunt ſuis.

Antiochus in Cappadocia ex caſtello Sueda quod obſidebat frumētātū iumēta egreſſa i tercepit. Occiſiſq; calonibus eorūdem ueſtiū milites ſuos tanq̄ frumētū reportantes ſubmiſit. Quo errore illiſ cuſtodibus decepti caſtellū intrauerūt admiſerūtq; milites Antiochi.

Thebani cū portū Sycioniōꝝ nulla ui redigere in poteſtatē ſuā poſſent:

nauem ingētē armatis impleuerūt exposita sup merce ut negotiatoꝝ specie fallerent: ab ea deinde parte muroꝝ quæ lōgissime remota erat apparere paucos disposuerūt cum quibus e naue quodam egressi inermes simulata rixa occurrerūt Sycionijs ad dirimēdum iurgiū aduocatis: Thebanæ naues & portū & urbem uacantem occupauerūt.

Thymarcus Etholus occiso Carneade Ptholemei regis p̄fecto clamide interēpti & galero ad macedonicū ornatus est habitū: p̄ hunc errorem p̄ Carneade Samioꝝ portum receptus occupauit.

De eliciēdis ad prodicionem. Cap. iij.

Papius Cursor cōsul apud tarentū Miloni q̄ cū p̄sidio Epyrotagz urbem obtinebat: salutē ipsi & popularibus si p̄ illū oppido potiret: pollicitus est. Quibus p̄miis ille corruptus p̄suasit Tarentinis ut se legatū ad cōsulē mitterēt: a quo plena p̄missa expectata referās in securitatē oppidanos resoluit: atq; ita incustoditam urbem cursori tradidit.

Marcellus cū Syracusanū quēdam Solistratū ad prodicionem sollicitasset ex eo cognouit remissiores custodias fore die festo quo phycides p̄biturus esset uini epularūq; copiam. insidiatus igitur hilaritati: & quæ eam sequebat̄ secordiæ monimēta cōscendit: uigilibusq; cæsis aperuit exercitui romano urbē nobilibus uictorijs claram.

Tarquinius supbus cum Gabios i deditiōē accipere nō posset: filiū suū Tarquiniū cæsum uirgis ad hostē misit. Is incusata patris sæuitia p̄suasit Gabinis ut odio suo aduersus regem uterentur: & dux ad bellum electus tradidit patri Gabios.

Cyrus Persagz rex comitē suū zopirū explorata eius fide trūcata de industria facie ad hostes dimisit illo asserente iniuriagz fidem creditus inimicis simus Cyro: cū hac p̄suasione adiuuaret: p̄currendo p̄pius quotiens acie decerretur: & in eum tela dirigendo cōmissam sibi Babylonioꝝ urbem tradidit Cyro.

Philippus oppido Samioꝝ exclusus Apollonio p̄fecto eoz ad p̄bationem corrupto p̄suasit: ut plaustrū lapide quadrato oneratū in ipso aditu portæ poneret confestim signo dato infecutus: oppidanos circa impedita portæ claustra oppressit trepidātes.

Hānibal apud arcē quæ a p̄sidio Romano duce Liuiο tenebat: cuneum quem ad prodicionem sollicitauerat eiusmodi salacia instruxit: ut ille per cām uenādī noctū p̄cederet q̄si id p̄ hostem iter diu nō liceret. Egresso ipsi apros submisstrabat: quos ille tanq̄ ex captura Liuiο offerret. Idq; cū sapientus factū esset: & ideo minus obseruaret: quā nocte Hannibal uenatoꝝ habitū Pœnos comitibus eius imiscuit. q̄ cū honestū uenatione quā ferebāt recepti essent a custodibus: p̄tinus eos adorti occiderēt. Tunc fracta por

admissus cum ex
qui in arcem p̄su
Lymachus rex m
obrent Mandron
be sum appellabat
Quos ille restr
ex arce raptis arm
Per quæ hostes ad

Ab jus ma
obsidionē
quū habet
strait & a
Antigon

Dionysius multis ur
endat simulauit pac
multarent: quod cū
onem alimentis d
dicatur.

Alexander oppugnauit
que in cōfimo erant
icta iter multos ce
phalaris agrigētus
stimulato sedere: fr
Deinde data op
uā recipere: fiduci
restatis aggressus in
Quēadmodum p̄

Learchus L
necessaria
credere e
gatos eoz

ut occidit: & mēbra
nō factuz: pleue
o sustinisset experi
Tiberius Gracchus
nō omnino oblidit
Qua uoce Lu
erunt.

A. Torquato grec
faculis & sagittis

a admissus cum exercitu Hannibal omnes Romanos interfecit: excepti his qui in arcem p̄fugerant.

Lisymachus rex macedonum cū Epheseos oppugnaret: & illi in auxilio haberent Mandronem archipyratam: qui plurimū oneratas præda naues ephesum appellabat: corrupto ei ad p̄ditionem uinxit fortissimos macedonū. Quos ille restrictis manibus p̄ captiuis Ephesum itroduceret: postea ex arce raptis armis urbē Lisymacho tradiderunt.

Per quæ hostes ad inopiam redigantur. Cap. iiii.

Ab ius maximus uastatis cāpanoz agris ne quid eis ad fiducia obsidionis superesset: recessit semētis tpe ut frumētum q̄ reliquū habebāt in sationes cōferrēt. Reuersus deinde re nata prostravit & ad famē redactis potitus est.

Antigonus aduersus Artimēses idem fecit.

Dionysius multis urbibus captis cum reginos aggredi uellet: qui copiis abundat simulauit pacē: petiitq; ab eis ut cōmeatus exercitui ipsius subministrarent: quod cū impetrasset exhausto oppidanoz frumento aggressus urbem alimentis destitutam superauit. Idem aduersus hymereos fecisse dicitur.

Alexāder oppugnaturus Leucadiam cōmeatibus abūdantē: prius castella quæ in cōfinio erant cepit: oēsq; ex his Leucadiā passus est cōfugere: ut ailmēta inter multos celerius absumerētur.

Phalaris agrigētinus cū quædam loca munitiōe tuta in Sicilia oppugnaret: simulato scedere: frumēta quæ residua se habere dicebat: apud eos deposuit. Deinde data opera ut tectoꝝ camera in qbus id cōferebat rescisse pluuiā reciperēt: fiducia adducti cōmeatus pprio tritico abusos: primo initio æstatis aggressus inopia cōpulsit ad deditiōē.

Quæadmodum psuadet obsidionē esse p̄mansuram. Cap. v.

Learchus Lacedæmonius exploratū habens thracas oīa uicta necessaria in montes comportasse una quoq; ope sustentari q̄ crederent eum cōmeatus inopia recessuz: p̄ id tempus quo legatos eoz uenturos opinabat: aliquē ex captiuis in conspectu iussit occidi: & mēbratim tanq̄ ailmēta in cōtubernia distribuit: Thraces nihil nō factuz p̄seuerantiæ causa eum credētes: q̄ tam detestabiles epulas sustinuisset experiri in deditiōē uenerunt.

Tyberius Gracchus lusitanis dicētibz in decem annos cibaria se habere: & omnino obsidinem non expauescere. Vndecimo inquit anno uos capiam. Qua uoce Lusitani quanq̄ instructi commealit us statim se traderunt.

A. Torquato græcā urbē oppugnanti cū diceretur iuuētutē ibi studiose iaculis & sagittis exerceri pluris eam inquit p̄pediē uendam.

De destructione praesidiōꝝ hostium. Cap.vi.

Scipio Hannibale in Africam reuerso: cum plura oppida quae illi in potestatem ratio redigenda dictabat firmis praesidiis diuersae partis obtinerentur: subinde aliquam manum submittebat ad infestanda ea nouissime etiam tanquam direpturus ciuitates aderat deinde simulato metu refugiebat. Hannibal ratus ueram esse trepidationem: deductis undique praesidiis tanquam de summa rege dimicaturus insequi coepit. Ita consecutus Scipio quod petierat nudatas per pugnatoribus urbes per Masinissam & numidas cepit.

Publius Cornelius Scipio intellecta difficultate expugnandi deluinium: quia concursu omnium defendebatur: aggredi alia oppida cepit. Et euocatus ad sua defendenda singulis: uacuatum auxilium deluini cepit.

Pyrrhus Epyrotarum rex aduersus illyricos cum ciuitatem quae caput gentis erat: redigere in potestatem suam uellet eius desperatione caeteras urbes petere cepit: consecutusque est ut hostes fiducia uelut satis munitae urbis eius ad tutelam aliarum dilaberentur. Quo facto reuocatis ipse rursus omnibus suis euacuatam eam defensoribus cepit.

Cornelius Ruffinus consul: cum aliquanto tempore Crotonam oppidum frustra obsidisset: quod inexpugnabile faciebat: assumpta in praesidium Lucanorum manu simulauit se cepto desistere: captiuum deinde magno praemio sollicitatum misit Crotonam: qui tanquam ex custodia fugisset: quae persuasit discessisse Romanos. Id uero Crotonenses arbitrati dimisere auxilia destituti quae pro pugnatoribus inopinati & inualidi capti sunt.

Mago dux Carthaginensium uicto Cneo Pisonem: & in quadam turre circumspecto suspicatus uentura ei subsidia per fugam misit: qui persuaderet appropinquantibus captum iam Pisonem. Qua ratione deterritis eis reliqua uictoria consumauit.

Alcibiades in Sicilia cum Syracusanos capere uellet ex Cataniensibus apud quos tum exercitum continebat quaedam exploratae solertiae submitit Syracusanis. Is in publicum consilium introductus persuasit infestissimos esse Catanienses Atheniensibus: & si adiuuarentur a Syracusanis fugere ut opprimerent eos & Alcibiadem. Quare adducti Syracusani uniuersis uiribus Cataniam petituri processerunt relicta ipsorum urbe. Quam a tergo adortus Alcibiades desolatam: ut sperauerat afflixit.

Cleonius atheniensis Troezenos qui praesidium Cratege tenebant aggressus tela quaedam in quibus scriptum erat uenisse se ad liberandam eorum rempublicam, intra muros iecit: & eodem tempore captiuos quosdam conciliatos sibi remisit: quae cratege detractarent per hoc consilium seditione intestina apud obsessos conciliata admoto exercitu potius est ciuitate.

De fluminum deriuatione & conuertiatione aquarum. Cap.vii.

Vbius
bantur
Caius
tribus ab
uertisset

Quintus Metellus
in horum ex superiore
in hoc ipsum in
Alexander apud Ba
pantur & agerem
maque ita subito fl
cebat: urbem intr
mytam aduersu
se dicitur.

Cathenes Syconio
bre fecit tubis re
nis decipiens cepi
Demitendo obse

Hilippus ca
muros ter
ruptos se el
Pelopidas

non tam ita longo
ma mouebat: p
notabili alacritate u
corant ut filia
adentis pte rea qu
atione pteriti q o
dierunt.

Cyros rex Persarum
u ptabat ad moen
simulacra homin
admoit. Tum p
sole simulacra ill
quam urbem a rep
bus concesserunt.

De irruptione ex
Scipio apud
deu ut die
non expect

Stratagematum Liber Tertius.

Vblius Seruilius Iſauram oppidū flumine eo quo hoſtes aqua bantur auerſo ad deditiōem ſiti compulſit.

Catus Cæſar in Gallia cadurcogꝝ ciuitatē amne cinctā: & ſōtibꝝ abūdantē ad inopiā aquæ redegit cū fontes cuniculis aduertiffet: & fluminis uſum ꝑ ſagittarios arcuiſſet.

Quintus Metellus in Hiſpania citeriore in caſtra hoſtiū humili loco poſita fluuiū ex ſupiore parte imiſit: & ſubita inundatiōe turbatos ꝑ diſpoſitos in hoc ipſum inſidiatores cecidit.

Alexander apud Babylonem: quæ media fluuiō Euftrate diuidebat ſoſſas pariter & agerem inſtituit: ut in uſum eius extimarent hoſtes egeri terram: atqꝫ ita ſubito flumine auerſo: ꝑꝑꝫ alueū ueterem qꝫ ſiccatus ingreſſū præbebat: urbem intrauit.

Semyramis aduerſus eoſdem Babylonios eo dem Euftrate auerſo idē feciſſe dicitur.

Cliſthenes Sycionius ductū aquæ in oppidum Eriſeogꝝ ſerētē rupit. Mox re ſectis tubis reſtituit aquam helleboro corruptā qua uſos ꝑfluuiō uentris decipiens cepit.

De iniiciendo obſeſſis pauore. Cap. viii.

Hilippus cū teenafiū caſtellum nulla ui capere poſſet: ante ipſos muros terram egeſſit: ſimulauitqꝫ agi cuniculū: caſtellūqꝫ lubruptos ſe eſtimantes reddiderunt.

Pelopidas Thebanus magnetū duo oppida ſimul oppugnaturus nō tam ita longo ſpatio diſtantia: quo tempore ad alterꝫ eogꝫ exercitum admoꝫebat: ꝑcepit ut ex composito ab aliis caſtris. iiii. eqtes coronati notabili alacritate uelut uictoriā nuntiantes uenirent: ad cuius ſimulationem curant ut ſilua quæ in medio erat incenderetur. ꝑbitura ſpēm urbis ardentis ꝑterea quorſdam captiuogꝫ habitu eogꝫ iuſſit ꝑduci. Qua aſſeueratione ꝑterriti qꝫ obſidebant. dum ꝑn parte iam ſe ſupꝫatos exultimant deſecerunt.

Cyrus rex Perſarꝫ incluſo ſardibus croeſo: qua ꝑruptus mons nullū adiutum ꝑſtabat ad mœnia: malos exequentes altitudinem iugi ſubtexit. Qui bus ſimulacra hominū armata ꝑfici habitus impoſuerat: noctuqꝫ eos mōti admoꝫuit. Tum prima luce ex altera parte muros aggreſſus eſt: ubi orto iam ſole ſimulacra illa armatoꝫꝫ referentia hꝫbitum reſuſerūt: oppidani captam urbem a tergo credētes: & ob hoc in fugam diſapſi uictoriā hoſtibus conceſſerunt.

De irruptione ex diuerſa parte qꝫ expectamus. Cap. ix.

Cipio apud Carthaginem ſub diſceſſu æſtus maritimi ſecutus deū ut dicebat ducere: ad muros urbis acceſſit: & cedente ſtagno: qꝫ nō expectabatur irrupit.

Fabius maximus cūctatoris filius apud arpos p̄sidio Hānibalis occupa-
tos considerato situ urbis sexcentos misit milites obscura nocte: qui per
munitam eozq; minus frequentatam oppidi partem: scalis euecti in muge
portas reuellerent: hi adiuti decidentiu aquaꝝ sono: qui operis strepitum
obscurabat: iussa p̄gūt. ipse dato signo ab alia pte aggressus cepit Arpos.

Caius Marius bello Iugurthino apud flumen Mulucam cum oppugna-
ret castellum in monte saxeo situm: quod una & angusta semita adibatur
cætera parte uelut cum saltu præcipiti: nuntiatio sibi p̄ Iugurē quēdam ex
auxilijs gregalem militem: qui forte aquatū progressus dum p̄ laxa mon-
tis cocleas legit ad summū peruenerat eripi posse: in castellum paucos cen-
turiones: quibus perfectissimos cum uelocissimis militibus æneatores im-
miscuerat: misit capite pedibusq; nudis: ut prospectus uisusq; per saxa faci-
lior foret: scutis armisq; a tergo aptatis. hi Iugure duce & Ioris & clauis qui-
bus in ascensu nitebantur adiuti: cum ad posteriora ob id uacua defen-
sibus castelli peruenisset: concinere & tumultuari ut præceptum erat ce-
perunt ad quod cōstitutū. Marius Cōstātius adhortatus suos acrius instā-
re castellanos cepit. Quos ab imbelles multitudinem suoz reuocatos tanq̄
a tergo capti essent insecutus castellum cepit.

Lucius Cornelius cōsul cōplura sardiniaꝝ cepit oppida dum fortissimas
partes copiā noctu exponit. Quibus p̄cipiebat ut delitescerent: opperirē
turq; tempus quo ipse nactus appelleret occurrentibus deinde aduentan-
ti & hostibus ab ipso per simulationē fugā longius ad psequēdum aduo-
catis illi in relictas ab his urbes impetū facerent.

Pericles Atheniēsiū dux cū oppugnaret quandam ciuitatē magno con-
sensu defendentiū tutā nocte ab ea parte muroꝝ: quæ mari adiacebat clas-
sicum clamorem attolli iussit hostes penetratū illa oppidum rati relique-
runt portas: p̄ quas Pericles destitutas p̄sidio irrupit.

Alcibiades dux Atheniēsiū euticū oppugnandi eius causa nocte iproui-
sus accessit: & ex diuersa pte moeniū cornicines canere iussit sufficere pro-
pugnatores muroꝝ poterant ad id latus a quo solo se temptari putabāt:
cum fluerēt q̄ a nō obsistebat muros trāscendit.

Trabululus dux Melisoz ut portū Syciniōꝝ occuparet a terra subinde
oppidum nos tēptauit: & illo quo laceſcebatur cōuersis hostibus: classe inspe-
ctā portum cepit.

Philippus in obsidiōe cuiusdā urbis maritimæ binas naues p̄culā cōspe-
ctu cōtabulauit: supstruxitq; eis turres alijs: deide turribus adortus a ter-
ra uel cominus domibus ppugnatores distrinxit turritas naues amari ap-
plicuit. & qua non resistebatur subiit muros.

Pericles Ponomesoz castellū oppugnaturus in quo duo oī no erant ac-
cessus: alteꝝ fossa iter cluſit: alteꝝ muniuit. castellani securiores ab altera

ante facti ea sola q
antibus iniectisq;
Antiochus aduer
nocte portū cum
p̄mni multitudine
diuerso ciuitatem
De insidijs per q

Ato in c
sueſtano
iussit ho
res auid
pidum c

Lucius Scipio in Sa
nequā instruxera
quos in primo o
Hānibal cū obsider
tis recedere p̄onis
magis gaudij ipulli
tante p̄ eos quos
p̄marios eliceret ra
noꝝ simulata fuga
dies a suis in medi
sordisci egres cū a
p̄hibere simulāte
ocultū in insidijs de
Cares dux Athen
istoria occulte hie
sunt q̄ uila cū oīa p
Chares in i defen
Cartha dux P̄omog
illis lux p̄cul arma
religios quos in oc
De simulatione

Hormio
cidenſiu
dit & no
uenſe
dimisit

antibus chalcide
nulla urbis custodi

parte facti eā solā quā muniri uidebāt custodire ceperūt. Pericles p̄paratis pontibus iniectisq; sup fossam: quā nō cauebat subiit castellū.

Antiochus aduersus Ephesios rhodiis quos in auxilio habebat p̄cepit: ut nocte portū cum magno strepitu inuaderent: ad quā partē cum tumultu omni multitudine: nudatis defensore aliis munitionibus: ipse aggressus adiuerso ciuitatem cepit.

De insidiis per quas eliciantur obsessi. Cap. x.

Ato in conspectu Iacetanog: quos obsidebat reliq; submotis sueffanos quosdā ex auxiliariis maxie ibelles aggredi moenia iussit hoc cū facta eruptione Iacetani facile auertissent: & fugietes auide ifecuti essent: illis quas occultauerat cohortibus oppidum cepit.

Lucius Scipio in Sardinia cuiusdā ciuitatis p̄ tumultū relicta oppugnatione: quā instruxerat: spēm fugietis finxit. Infecutisq; temere oppidanis p̄ eos quos in pximo occultauerat oppidū inuasit.

Hānibal cū obsideret ciuitatē Hymerā castra sua capi de industria passus ē iussis recedere p̄enis tāq; p̄ualeret hostis. Quo euētu Hymeratis ita deceptis: ut gaudio ipulsi relicta urbe p̄currerūt ad punicū uallū. Hānibal uacua urbē p̄ eos quos in ifidiis ad hāc ipsā occasionē posuerat cepit. Idē ut sagittarios eliceret rara acie ad muros accedēs ad primā eruptionem oppidanog; simulata fuga cessit. Interpositoq; exercitu ab oppido: interclusos hostes a suis in medio trucidauit.

Scordisci eqtes cū acrecia duag; p̄tiū p̄sidio oppositus eēt Lucullus p̄cora abigere simulātes p̄corauerūt eruptionē: fugā deide metiti sequētem Lucullū in ifidias deduxerūt: & octingētos cū eo milites occiderūt.

Chares dux Atheniēsiū ciuitatē aggressurus littori oppositā post qdā p̄mōtoria occulte hīta classe e nauibus uelocissimā p̄ter hostiā p̄sidia ire iussit: q̄ uisa cū oīa nauigia q̄ p̄ custodia portū agebat: ad p̄sequēdā euolasent: Chares in idesensum portū reliq; classe iuectus ēt ciuitatē occupauit.

Lartha dux Poenog; i Sicilia lilibeū nostris terra mariq; obsidētibus p̄re classis suæ p̄cul armatā iussit ostendi: ad eius cōspectū cū euolassent nisi: ipse reliq; quos in occulto tenuerat nauibus lilibei portū occupauit.

De simulatione regressus. Cap. xi

Phormion dux Atheniēsiū cū depopulatus esset agros Chalcidensium: legatis eorūdem ea requirentibus benigne respondit & nocte qua admissurus illos erat: finxit litteras sibi superuenisse ciuiū suog; p̄ quas redeundū h̄ret: ac paulū regressus dimisit legatos his omnia tuta & abisse phormionem renunciantibus chalcidenses spe & oblatae humanitatis & abducti exercitus remissa urbis custodia cum confestim Phormion reuertisset: p̄hibere in ex-

pe etiam vim non potuerunt.

Agefilas dux Lacedæmoniorum cum phœces obsideret: & intellexisset eos qui tunc præsidio illis erant iam grauari bellum in comodo paululum regressus: tanquam ad illos actus liberam occasionem recedendi his dedit non multo post milite reducto: destitutos phœces supauit.

Alcibiades aduersus bizanticos qui se moribus continebant insidias deposuit & simulato regressu incautos eos oppressit.

Viriatius cum tridui iter descendens confecisset idem illud in uno die remensus: securos segobrienses & sacrificio qui maxime occupatos oppressit.

Epaminondas mantiniam cum lacedæmonios in subsidium hosti uenisse animaduertens: ratus posse lacedæmonem occupari si clam illo profectus esset nocte crebros ignes fieri iussit: ut specie remanendi occultaret profectio nem: sed a transfuga productus assecuto exercitu Lacedæmoniorum itinere quem quo spartam petebat destitit. Idem tamen consilium conuertit ad mantinenses. Equæ enim ignibus factis Lacedæmonios quasi maneret frustratus xl. milia passuum reuertitur Mantiniam: eaque auxilio destituta occupauit.

De excitanda cura suorum.

Cap. xii.

Alcibiades Atheniensis ciuitate sua a Lacedæmonijs obfessa uertus negligentiam uigilum denuntiavit his qui in stationibus erant ut obseruarent lumen: quod nocte ostensus esset ex arce: & ad conspectum eius ipsi quoque lumina attollerent: in quo mune re qui cessasset poenam passurus: dum sollicitè expectat signum ducis pugilatam ab omnibus & suspectam noctis periculum ciuitatum est.

Hiphycrates dux Atheniensium cum presidio Corinthum teneret: & sub aduentum hostium ipse uigilias circuiret: uigilem quem dormientem uiderat transfixit cuspide. Quod factum quibusdam tanquam sauum increpantibus qualem inueni inquit talem reliqui.

Epaminondas Thebanus idem fecisse dicitur.

De emittendo & recipiendo nuntio.

Cap. xiii.

Omani obfessi in Capitolio ad Camillum ab exilio implorandum miserunt: qui ut stationes Gallorum falleret: per saxa tarpesia demissus transuato Tyberi ueios puenit. & perpetrata legatione similiter ad suos rediit.

Campani diligenter Romanis quibus obfessi erant custodias agentibus: quendam per transfugam subornatum miserunt qui occultatam Balteo epistolam inuenta effugendo occasione ad Pœnos pertulit. Venatione quoque & pecoribus quosdam miserunt litteras membranis mandatas: aliqui iumentum in aduersam partem infixerunt dum stationes traherent. nonnulli interiora uaginatae inscripserunt.

Hircius consul ad Decimum Brutum qui mutinae ab Antonio obsidebatur missas

hinc de misit plum
annem trans
effecerat episto
erat loco moer
petentes excipie
febat utiq; post
instruerat.
De introducend
Ello ciu
tium ob
ni cornic
euitans c
dium Po
Hannibale obside
fluminis di
per medium am
aqua ferente ad
insistauerunt.
Hircius in Mutin
cuppis con di
randa aqua di
Quæadmodu ef
Omni
fame pa
comme
ueniret
Athen
Hi qui ab Hannib
mille crediti cum
erat inter cas
iuerunt. Cor
ad latorum pro
Reliqui ex uarian
ebantur horrea to
bus dimiserunt. H
pugnacionis repe
gens copia super eff
Thracen in arduo
circidi exiguo
dis dimiserunt. Q

subinde misit plumbo scriptas : quibus ad brachium ligatis miles scultenam amnem transnabat. Idem columbis quas inclusas ante tenebris & fame affecerat epistolas ad collum seta ligauit: easq; a propinquo inquatum poterat loco moenibus emittebat ille lucis cibiq; a uide altissima ædificio rum petentes excipiebantur a Bruto. Qui eo modo de omnibus rebus certior fiebat utiq; postq; disposito cibo quibusdam locis columbas illuc deuolare instituerat.

De introducendis auxiliis & cōmeatibus.

Cap. xiiii.

Ello ciuili cum Aregna urbs in Hispania Pompeianarum partium obsideretur: Martius interim rex tanq; Cæsarianus tribuni cornicularius uigiles quosdam excitauit: e quibus aliquid euitans constantia fallaciæ suæ per medias Cæsaris copias p̄sidiū Pompei transduxit.

Hannibale obsidente casilinum Romani farinam doliis secunda aqua uulturni fluminis dimittebant: ut ab obsessis exciperetur: quibus cum obiecta per medium amnem catena Hānibal obstitisset nuces sparsere: quæ cum aqua ferente ad oppidum defluerent: eo cōmeatu sociorum necessitatem sustentauerunt.

Hircius in Mutinensibus obsessis ab Antonio salem quo maxime indigebant cuppis conditum per amnem Samnicorum intromisit. Idem pecora secunda aqua dimisit quæ excepta sustentauerunt necessariog; inopiā.

Quæadmodū efficiat ut abundare uideant quæ deerunt. Cap. xv.

Romani cum a Gallis capitolium obsideretur in extrema iam fame panem in hostem iactauerunt: consecutiq; ut abundare com meatibus uiderentur: obsidionem donec Camillus subueniret: tollerauerunt.

Athenienses aduersus lacedæmonios idem fecisse dicunt.

Hi qui ab Hannibale Casilinum obsidebantur ad extremam famem peruenisse crediti cum etiam herbas alimentis eorum Hānibal sæpe arato loco: qui erat inter castra ipsius: & moenia præriperet semina in præparatum locum iecerunt. Consecuti ut habere uiderentur unde uictum sustentare usq; ad satorum proueniunt.

Reliqui ex uariana clade cum obsiderentur: quia deficere frumento uidebantur horrea tota nocte circūdixerunt captiuos: deinde præcis manibus dimiserunt. Hi circūsedentibus suis persuaserunt ne spem maturæ expugnationis reponerent in fame Romanorum quibus alimentorum in gens copia superesset.

Thraces in arduo monte obsessi in quem hostibus accessus non erat collato uiridi exiguo tritico aut caseo pauerunt pecora & in hostium præsidia dimiserunt. Quibus exceptis & occisis cum frumenti uestigia in uisce

ribus earū apparuissent; opinatus hostis magnam vim tritici superesse eis qui inde etiam pecora pascerent recessit ab obsidione.

Heurabius dux meliorum cum longa obsidione milites sui agerentur ab Aliacte qui sperabant eos ad deditiōem famæ posse compelli sub adventum legatorum Aliactis frumētum omne in forum compellere iussit & conuiuīs sub id tempus instructis per totam urbem epulas præstitit atq; ita persuasit hosti superesse ipsis copias quibus diurnam sustineret obsidionem.

Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur. Cap. xvi.

MArcellus cognito consilio Barcei nolani qui corrumpere ad defectionem populares studebat; & Hannibali gratificabatur q̄ illi us beneficio curatus iter canneses; saucius & ex captiuitate remissus ad suos erat qui interficere eum ne supplicio eius reliquos concitaret Nolanes nō audebat acersitū ad se; allocutus est dicens fortissimū eum militē; quod antea ignorasset hortatusq; est ut secū moraret & super uerborum honorem equum ei quoq; donauit. Qua benignitate non illius tantum fidem; sed etiam popularium qui ex illo pendebant sibi obligauit.

Hamilchar dux Poenorū cū frequenter auxiliāres galli ad romanos trāsirent & iam ex cōsuetudine ut socij exciperētur sicut fidelissimos subornauit ad simulandā transitiōem qui Romanos excipiendorū causa eorum progressos occiderunt. Quæ solertia Amilchari non tantū ad præsentem profuit successum; sed in posterū præstitit ut Romanis ueri quoq; transi-gæ forent suspecti.

Hanno Cartaginensiuū impator in Sicilia cum cōperisset mercenariorū Gallorū circiter.iiii.milia conspirasse ad transfugiēdū ad Romanos q̄ aliquot mensiuū mercedes nō receperāt animaduertere autē in eos non aude-ret; metu seditiōis promisit prolationis iniuriā liberalitate pensaturæ quō noīe gratias agentibus gallis per tēpus idoneū datis pollicitis fidelissimū dispensatorē; ad Otaciliū consulē misit. qui tanq̄ rationibus in transuersis transfugisse nuntiauit nocte proxima Galloꝝ quattuor milia quæ prædatum forent missa posse excipi. Otacilius nec statim credidit trāsfigæ; nec tamen rem spernendā ratus disposuit in sidijs lectissimā manū suorum. ab ea galli excepti dupliciter Hānonis consilio satifecerūt. & Romanos ceciderunt & ipsi oēs interfecti sunt.

Hannibal similiter se a transfugis ultus est. Nā cū aliquos ex militibus suis sciret trāsfigisse proxima nocte; nec ignoraret exploratores hostiū in castris suis esse palā pronūtiāuit nō debere trāsfigas uocari solertissimos milites qui ipsius iussu exierunt ad excipiendū hostia cōsilia. auditis quæ pronūtiāuit rettulerūt exploratores ad suos. Tūc cōprehēsi a Romanis trās-

er: & aniputatis m
hodorus cū p̄sidi
erent quæ uideban
es pximo littori a
milit. Ac deinde
De eruptionibus.

Omani qu
fidionem h
fensores. Q
succederet
Aemilius

erios simulato tim
uili. portis eruptio
Vellus præfectus R
Herubalem legatos
tatem perductum
erios Pompeius ci
manit suos uerum
re fecerat Cæsarem
uide irrumpe
re eos quos obs. de
culum & dextrimē
Pauus Fimbria &
is brachijs a laterē
ho militem tenuit
morum; tunc erup
Eculani oppugna
ois ostendissent ob
Namantini oblesse
conuenerunt; ut l'op
quo demum suspici
re uocante eruptio
De distantia obs
Omani a
tia suppl
sa porta
bat de fi
runt li
derentur; & ipsi
erunt inde exerc

Stratagematum Liber Tertius.

fugæ: & amputatis manibus remissi sunt.

Diodorus cū p̄sidio Amphypolim tueret & duo milia thracū suspecta haberet: quæ uidebantur urbem direpturam mētitus est paucas hostium naues pximo littori applicuisse easq; diripi posse. Qua spem simulata thraeces emisit. Ac deinde clausis portis non recepit.

De eruptionibus.

Cap. xvi.

Omani qui in p̄sidio panormitorum erāt ueniente ad obfidionem Hasdrubale raros ex industria in muris posuerunt defensores. Quorum paucitate contempta cum incautus muris succederet Hasdrubal eruptione facta ceciderunt eum.

Aemilius Paulus uniuersis liguribus improuiso adortis castra eius simulato timore diu continuit militem: deinde fatigato iam hoste a. iiii. portis eruptione facta strauit cepitq; ligures.

Veliū p̄fectus Romanorum arcem Tarentinorum tenens misit ad Hasdrubalem legatos ut abire sibi incolumi liceret: ea simulatione ad securitatem perductum hostem eruptione facta cecidit.

Cneus Pompeius circumseffos ad Dyrrachium non tantum obsidione liberauit suos: uerum etiam post eruptionem q̄ oportuno loco & tempore fecerat Cæsarem ad castellum quod duplici munitione instructum erat auidē irrupentem exterior ipse circumfusus corona obligauit ut ille inter eos quos obs. debat: & eos qui extra circūuenerant medius non leue periculum & detrimētum senferit.

Flauius Fimbria & in Asia apud Thidiacum aduersum filium Mythridatis brachiis a latere ductis: deinde fossa in fronte percussa quietum in uallo militem tenuit donec hostilis equitatus incurreret angustias munitorum: tunc eruptione facta sex milia eorum cecidit.

Esculani oppugnaturi oppidum Pompeii: cum paucos senes ægros in muris ostendissent ob id securos Romanos eruptione facta fugauerunt.

Numantini obsessi ne pro uallo quidem instruxerunt aciem adeoq; se continuerunt: ut Popilio lenati fiducia fieret scalis oppidum aggrediendi. Quo demum suspicante insidias qui nec tunc quidem obsistebatur ac suos reuocante eruptione facta aduersus descendentes adorti sunt.

De distantia obsessorum.

Cap. xvii.

Omani assidente mœnibus Hannibale ostendens fiducia gratia supplementum exercitibus quos in Hispania habebat diuersa porta miserunt. Idem agrum in quo castra Hannibal habebat defuncto forte domino uenalem ad id precium perduxerunt licendo quo is ager ante uenerat hi dum ab Hānibale obfiderentur: & ipsi captiuam decreuerunt obsidere. nec nisi capta ea reuocauerunt inde exercitum.